

FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMELERİNDE YER ALAN FAİZLERİN VE KUR FARKLARININ İKTİSADİ KIYMETİN MALİYET BEDELİNE DAHİL EDİLMESİ GEREKLİ MİDİR?

FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMELERİNDE YER ALAN FAİZLERİN VE KUR FARKLARININ İKTİSADİ KIYMETİN MALİYET BEDELİNE DAHİL EDİLMESİ GEREKLİ MİDİR?

Güray ÖĞREDİK

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
Mazars&Denge Denetim YMM A.Ş.
E-Yaklaşım, Şubat 2006

1-GİRİŞ

Finansal kiralama konusunda 4842 sayılı kanunla 01.07.2003'den geçerli olmak üzere VUK Mük.Md.290'da yapılan değişiklik sonrası kiracılar artık finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin kullanım hakkı aktifleştirilmekte ve amortisman artık kiracı tarafından ayrılmaktadır. Bu değişiklik sonucunda özellikle finansal kiralama sözleşmeleri bünyesinde yer alan maliyet bedelinden ayrı olarak alınan faizlerin ve sözleşmelerin yabancı para cinsinden düzenlenmesi durumunda kira ödemelerinin VUK gereği yapılacak değerlemeleri sonucunda ortaya çıkacak ana paraya ait ve faiz ödemelerine ait kur farklarının kullanım hakkı olarak aktifleştirilen iktisadi kıymetin maliyet bedeline aktifleştirmenin yapıldığı ilk yıl dahil edilmesinin zorunlu olup olmadığı konusun sürekli tartışılmıştır.

Çalışmamızda konu hakkındaki düşüncelerimize, bizden farklı düşünenlerin görüşlerine ve konu hakkında ulaştığımız bir Maliye Bakanlığı muktezasına yer vereceğiz.

2- KONU HAKKINDAKİ GÖRÜŞLER

Finansal kiralama işleminde, kiracının aktifleştirdiği kullanım hakkına ait finansal kiralama sözleşmesinde yer alan ve aktifleştirme yılına ait kira ödemelerine dahil olan faizleri ve döviz cinsi olarak düzenlenen sözleşmelerde ise aktifleştirme yılı sonuna kadar oluşacak kur farklarını da kullanım hakkı olarak aktifleştirmesi gerekecektir. Çünkü, finansal kiralama sözleşmesindeki kira ödemeleri içinde ana para ve faiz tutarı birliktedir. Bu kira ödemelerinin (taksitlerin) **faiz kısmı kredi faizi hükmündedir** ve şartlar bulunduğu kısıtlamaya tabi olacaktır.^[1] V.U.K.'nın 4842 sayılı kanunla ^[2] değişik mükerrer 290. maddesinde yapılan yeni düzenlemede finansal kiralama işlemi iki parçaya bölünmekte ve kira ödemeleri, (taksitleri) anapara ve faiz olarak ayrıştırılmaktadır. **Yani bir anlamda finansal kiralama işlemi, kiracının rayiç bedeli belli bir kıymeti, kredi kullanarak satın alması olarak düşünülmektedir.** ^[3]

V.U.K.'nın 269'ncü maddesine göre gayrimaddi haklar gayrimenkuller gibi değerlendirilir. Dolayısıyla, işletmeye dahil tüm gayri maddi haklar V.U.K. 269, 270, 271 ve 272. maddelerinin hükümlerine göre değerlendirilir. 163 ve 234 sıra numaralı V.U.K.G.T.'lerinde^[4] ve

187 sıra numaralı G.V.K.G.T.'nde ^[5] kredi faizlerinin ve kur farklarının sabit kıymetin aktife dahil edildiği yıl sonuna kadar maliyete dahil edileceği ve amortisman yoluyla giderleştirileceği açıklanmıştır. İlgili genel tebliğlerde açıklanan sürelerle ait kredi faizleri ve kur farkları sabit kıymetin maliyeti olarak kabul edilmiş ve aktifleştirilmesi zorunlu görülmüştür. Dolayısıyla, gayrimaddi haklarda gayrimenkuller gibi (sabit kıymetler gibi) maliyet bedeli ile değerlendirileneğinden, finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin aktifleştirilen kullanım hakkına (maliyet bedeline) ilk yıla isabet kira ödemelerine ait faiz ve kur farkları da ilave edilmelidir.

Bu konuda aksini savunan görüşlerde mevcuttur. Örneğin, sayın Tayfun İÇTEN (Eski Hesap Uzmanı), Oluş Mali Hukuk Bürosu'nun 13.03.2004 tarihli ve IV/86 sayılı Vergi Usul Kanunu Sirkülerinde görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

"Bu konuda öncelikle VUK'na eklenen ve finansal kiralama işlemlerini düzenleyen mükerrer 290. maddenin konumunun iyi etüt etmek gerektiği kanısındayız.

*Söz konusu madde, Vergi Usul Kanununun "Değerleme" ye ilişkin 3. kitabının, "İktisadi İşletmelere Dahil İktisadi Kıymetleri Değerleme" başlıklı ikinci bölümüne, "**Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme**" başlığıyla ayrı bir madde olarak konulmuştur. Tıpkı bu bölümde yer alan, alacaklar, borçlar, karşılıklar, menkul kıymetler, imal edilen emtia, emtia, demirbaş eşya, gayrimenkuller vd. gibi.*

*Bu durumun, hali hazırda yürürlükte bulunan VUK'nun (163) ve (234) sıra no'lu Genel Tebliğlerindeki iktisadi kıymetlerin iktisabına ilişkin doğan faiz ve kur farklarının maliyet mi gider mi olarak dikkate alınacağı yönünden önem taşıdığı kanısındayız. **Zira uygulamada, finansal kiralama nedeniyle yıl sonuna kadar otaya çıkan faizlerin ve kur farklarının (dövizli işlemlerde) bu tebliğler uyarınca "Kullanım Hakkı" olarak aktifleştirilen kıymetlere ilave edilip edilmeyecekleri tereddüt konusu yapılmaktadır.***

Kanımızca, finansal kiralamaya konu kıymetler her ne kadar gayrimenkul, demirbaş eşya v.b türden kıymetler olsa da, yeni düzenlenen mükerrer 290. madde finansal kiralama işlemlerini, bu niteliklerinden bağımsız olarak, bir KULLANIM HAKKI olarak tanımlamış ve değerlendirme şeklini de açıkça göstermiştir.

*Bununla birlikte, maddedeki "**kullanım hakkı**" tanımlaması, teknik bir tanımlama olup,aktifleşen değere yapılacak eklemeler madde metninde hesaplar arasında kurulan dengeleri de bozacaktır. Dolayısıyla söz konusu tebliğ düzenlemelerinin bu madde kapsamındaki kıymetleri de kapsadığını düşünmek mümkün değildir. Aksi durum söz konusu maddenin lafzıyla çelişmek demektir.*

Kaldı ki kanun koyucu bu madde düzenlemesinde, finansal kiralamaya konu kıymetlerin niteliklerini esas alarak VUK'nda sadece ve sadece "Yeniden Değerlem" maddesi (Mük.Md.298) ile "Amortisman" maddelerine atıf yapmıştır. (VUK'nun 3.kıtap 3. kısım 1. bölüm maddeleri)

Atıf yapılan bu maddelerden VUK'nun mükerrer 298. maddesi "Enflasyon Düzeltmesi ve Yeniden Değerleme Oranı" başlığıyla yeniden düzenlenmiş olmakla birlikte, gerek bu maddenin eski hali ve yeni hali itibarıyla, gerekse de diğer atıf yapılan maddeler yönünden söz konusu tebliğlerdeki düzenlemelerin geçerli olduğunu iddia etmek de mümkün değildir.

Aslında bakanlık yayımladığı (319) sıra numaralı VUK Genel Tebliğinin II-A/5 bölümünde , kiralayan şirketle yönünden faiz ve kur farklarını, finansal kiralama sözleşmesinin yapılmasından önce doğmuşlarsa maliyete ekleneceğini (eklenmesi zorunlu ise) sonrasında doğanlar yönünden ise gider kaydedileceğini belirtmek suretiyle sorunu kısmen açıklığa kavuşturmuştur.

Ancak, Bakanlık aynı konuda kiracı yönünden bir açıklamada bulunmamıştır. Kanımızca kiracı yönünden de aynı açıklamanın geçerli olması gerekmektedir.

Kiralamalarda yıl sonuna kadar oluşacak kur farkı ve faizlerin VUK'nun (234) seri no'lu tebliği hükmü uyarınca aktifleştirilen "kullanım hakkı" na ilavesini savunmak, bu mukayesenin zamanıyla uyumlayacağı gibi, maliyet bedeline yapılacak her eklemede yeniden rayiç bedel mukayesesi yapmak gibi anlamsız sonuçlara da varılmasına yol açacaktır."

3- MALİYE BAKANLIĞI'NCA VERİLEN BİR MUKTEZA

Konu hakkında Maliye Bakanlığınca verilmiş bir muktezaya aşağıda yer vermekteyiz. [6]

"Sayı :B.07.4.DEF.0.34.20./ VUK-1-280-11448

09/05/2005*3668

Konu : Yabancı para ile yapılan finansal kiralama ödemelerinin değerlendirilmesi sonucunda oluşan kur farklarının maliyete intikal ettirilip ettirilemeyeceği hk.

İlgi : Maliye Bakanlığınca verilen 30/11/2004 tarihli dilekçeniz.

Dilekçenizde, dönem içerisinde finansal kiralama sözleşmesi çerçevesinde gayri maddi duran varlık niteliğinde aktifleştirilen sabit kıymetlerle ilgili olarak ödenmiş olan faiz tutarı ile anabörç ve faiz tutarı için oluşan kur farklarının, ilgili kıymetin maliyet bedeline mi intikal ettirileceği yoksa doğrudan ilgili yılın giderleri arasında mı gösterileceği hakkında görüş talep etmeniz üzerine;

Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğünden alınan 30/04/2005 tarih, 19365 sayılı yazıda;

"Vergi Usul Kanununun 280 inci maddesinde, yabancı paraların borsa rayici ile değerlendirileceği, borsa rayicinin takarrüründe muvazaa olduğu anlaşılırsa bu rayiç yerine alış bedelinin esas alınacağı; yabancı paranın borsada rayici yoksa, değerlemeye uygulanacak kurun Maliye Bakanlığınca tespit olunacağı; bu madde hükmünün yabancı para ile olan senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar hakkında da cari olduğu hüküm altına alınmıştır.

334 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinin "III. KUR FARKLARI" bölümünde, "163 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile yatırımların finansmanında kullanılan kredilere ilişkin faiz giderleri ile yurt dışından döviz kredisi ile sabit kıymet ithal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan kur farklarının, aktifleştirme tarihine kadar olan kısmının maliyete intikal ettirilmesi, aktifleştirildikten sonraki döneme ilişkin olanların ise seçimlik hak olarak doğrudan gider yazılması veya maliyete intikal ettirilmek suretiyle amortisman tabi tutulması gerektiği açıklanmış bulunmaktadır.

Lehe oluşan kur farklarının da aktifleştirme işleminin gerçekleştiği dönemin sonuna kadar oluşan kısmının maliyetle ilişkilendirilmesi, aktifleştirildikten sonraki döneme ilişkin olanların ise kambiyo geliri olarak değerlendirilmesi veya maliyetten düşülmek suretiyle amortisman tabi tutulması gerekecektir. Ayrıca, daha sonraki dönemlerde, seçimlik olarak hangi hak kullanılmışsa o yöntemle göre işlem yapılmasına devam edilecektir." açıklaması yapılmıştır.

Vergi Usul Kanununun mükerrer 290 ıncı maddesinin (3) numaralı fıkrasında "...Kira Ödemeleri: Sözleşmeye göre, kira süresi boyunca yapılması gereken kira ödemeleridir. Kira süresi sonunda, kiralama konusu iktisadi kıymetin kalan değerine ilişkin bir taahhüt olması halinde bu değer de kira ödemesi kabul edilir.

Kira süresi sonunda kiracıya düşük bir bedelle iktisadi kıymetin satın alma hakkı tanındığı ve sözleşme tarihinde bu hakkın kullanılma olasılığının yüksek olduğu durumda kira ödemeleri kira süresi boyunca yapılan kira ödemeleri ile satın alma hakkının kullanılması durumunda ödenmesi gereken bedelin toplamıdır.

Kira Ödemelerinin Bugünkü Değeri: Kira ödemelerinin, sözleşme tarihinde, kiralamada kullanılan faiz oranının dikkate alınması suretiyle hesaplanan bugünkü değerlerinin toplamıdır.

Kiralamada kullanılan faiz oranı tespit edilemiyorsa, kiracının kiralamaya konu iktisadi kıymeti satın almak için aynı vade ile alması gereken borç için katlanacağı faiz oranı kullanılır.

Kiralamada Kullanılan Faiz Oranı: Kira ödemeleri ile garanti edilmemiş kalan değer toplamının bugünkü değerini, kiralamaya konu iktisadi kıymetin rayiç bedeline eşitleyen iskonto oranıdır." hükmü yer almaktadır.

319 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nin "I. Tanımlar" bölümünün 334 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nin "IV. Finansal Kiralama" bölümü ile değişik (5) numaralı bendinde ise, "Kira Ödemeleri: Sözleşmeye göre, kiralama süresi boyunca yapılması gereken kira ödemeleridir. Sözleşme hükümlerine göre kiracının kiralama süresi başlangıcında kiralayana ödediği ve kendisine geri dönüşü olmayacak depozito veya peşin ödenmiş kira bedellerinin de kira ödemeleri içinde sayılacağı tabiidir.

Aşağıda sayılan değerler de kira süresi boyunca yapılan kira ödemeleri kapsamında değerlendirilecektir;

a)Kira süresi sonunda kiralama konusu iktisadi kıymetin kalan değerine ilişkin bir taahhüt olması halinde bu değer,

b)Kira süresi sonunda kiracıya düşük bir bedelle iktisadi kıymeti satın alma hakkı tanındığı ve sözleşme başlangıç tarihinde bu hakkın kullanılma olasılığının yüksek olduğu durumda bu satın alma hakkının kullanılması durumunda ödenmesi gereken bedel" açıklaması yapılmıştır.

Bu açıklamalara göre, **finansal kiralama yoluyla edinilen kıymete ilişkin olarak kiralama süresi içinde sözleşmeye istinaden yabancı para üzerinden yapılan kira ödemelerinin değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan kur farkının, finansal kiralama konusu kıymetin maliyetine intikal ettirilmesi ve maliyete eklenen bu farkların ilgili kıymetin amortisman süresi içinde itfa edilmesi gerekmektedir."** Denilmektedir."

Maliye Bakanlığınca verilen 03.05.2005 tarih ve B.07.4.DEF.0.34.20./VUK-1/MÜK-290-11161 sayılı muktezasında da aynı görüşe yer verilmiştir.

4- SONUÇ

Görüldüğü üzere Maliye Bakanlığı finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetlerin kira ödemelerinin yabancı para cinsinden belirlenmesi durumunda, VUK'na göre yapılacak değerlendirme sonucu çıkan kur farklarının aktifleştirilen kullanım hakkının maliyet bedeli ile ilişkilendirilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. **Bu görüş, pekala faiz giderleri içinde emsal alınabilecektir kanaatindeyiz.**

Maliye Bakanlığının konu hakkındaki görüşünü tüm mükellefleri bağlayacak şekilde bir VUK Genel Tebliği ile hatta VUK Mük.290'da konu hakkında açık bir kanuni düzenlemeye yer verilerek açıklamasının çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Zira, iki farklı uygulama bir çok işletmenin mali tablolarında ve vergi matrahlarında ciddi değişimlere yol açacaktır.

HAZIRLAYAN:

**GÜRAY ÖĞREDİK
S.M.M.M**

**Denge Denetim YMM A.Ş.
Vergi Bölümüm / Uzman Denetçi**

[1] 319 sıra numaralı VUKGT'nin II/B bölümü, 5. alt bendinde **“Finansal kiralama işlemi esas olarak bir kredi işleminden farklı değildir. Kiralayana ödenen finansal kiralama bedellerinin faiz kısmı finansman gider kısıtlamasına tabidir..”** açıklaması yer almaktadır.

319 sıra numaralı VUKGT 01.07.2003 tarih ve 25155 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

[2] 4842 sayılı Kanun 24.04.2003 tarih ve 25088 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

[3] Tayfun İÇTEN; “Vergi Uusl Kanunu Sirküleri, IV/86”, Oluş Mali Hukuk Bürosu, 13.03.2004 Sayfa:1

[4] 163 sıra numaralı VUKGT 27.01.1985 tarih ve 18648 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

234 sıra numaralı VUKGT 07.12.1994 tarih ve 22134 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

[5] 187 sıra numaralı GVKGT 03.08.1995 tarih ve 22363 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

[6] www.ist-def.gov.tr/defterdarlik muktezalrı